

УДК 530.1(09)

Стадник М. - ст. гр. ПК-11

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

УКРАЇНЕЦЬ ГЕОРГІЙ ХАРПАК – ФІЗИК, ЛАУРЕАТ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ, НАШ СУЧАСНИК

Науковий керівник: асистент Коземчук Р. С.

Бути Нобелівським лауреатом – означає досягти найвищої наукової нагороди, здобути всесвітню славу і визнання, а для країни лауреата ця премія є ознакою високого рівня розвитку вітчизняної науки, культури і освіти. А для нас аксіомою стало те, що ми часто не знаємо своєї історії і тих наших земляків, які доклали величезні сили у розвиток цивілізації.

Виходець із Рівненщини, видатний фізик двадцятого та двадцять першого століття, лауреат Нобелівської премії – Георгій Харпак. Він невідомий для нас, але широко знаний у галузі ядерної фізики. Його життєвий шлях розпочався у містечку Дубровиця, на Україні, а творча праця далеко закордоном – в Італії.

1968 рік – Георгій Харпак винайшов багатодротинкову пропорційну камеру. Причиною цього винаходу є поява потужних пришвидшувачів частинок, що використовувались для експериментів з нейтринної галузі фізики. Вони потребували якісного удосконалення методів реєстрування частинок та аналізу результатів, щоб можна було швидко і ефективно визначити основні фізичні залежності. Що являє собою цей прилад? Це паралельний ряд анодних дротинок, на які подається додатний потенціал, а зверху і знизу дротинок знаходяться катодні площини і все це поміщається в інертний газ. Кожна анодна дротинка працює як незалежний пропорційний детектор. Це і є тією 'родзинкою' винаходу Харпака. Слід додати, що час, за який прилад готовий до реєстрування наступної частинки певною дротинкою, дорівнює 0,000001 секунди, а вся інформація накопичується і опрацьовується комп'ютером. Лауреат розробив і інші багатодротинкові детектори: дрейфову камеру, часопроеційну камеру, газовий детектор з твердим фотокатодом, багато розрядний лавинний детектор. Всі ці наукові досягнення вченого і були відзначені у 1992 році Нобелівською премією у галузі фізики. Винаходи Харпака також дали змогу досліджувати такі рідкісні взаємодії та складні ядерні реакції, які несуть інформацію про глибинні властивості матерії. Але щоб довести до технічної досконалості цей прилад-детектор, знадобилася висока експериментаторська винахідливість вченого. Саме він створив надійну технологію виготовлення багатодротинкової камери, підібрав певні композиційні матеріали, вдосконалив електронні блоки, розробив комп'ютерні програми опрацювання сигналів.

Актуальність робіт Харпака визначається тим, що традиційними стали Віденські міжнародні конференції по дротинкових камерах. Георгій Харпак – член Французької Академії наук з 1985 року, професор кафедри Жоліо-Кюрі у Вищій школі фізики і хімії в Парижі, почесний доктор Женевського університету. В 1989 року відзначений премією Європейського фізичного товариства. У Франції його називають Жорж Шарпак, в Англії – Джордж Чарпак, а для нас він зостанеться Георгієм Харпаком.

Література:

1. *Шендеровський В.* Нехай не гасне світ науки. – Київ: Рада. – 2003. – 365-372с.
2. *Конєв В.* Нобелівський лауреат – родом із Рівненщини. // День №227.
3. *Шарпак Ж., Содинос Д.* Життя як нитка, що зв'язує. – 2007.